

Project 2020-1-RS01-KA201-065438

***GIFTED* instrument za prepoznavanje potencijalne darovitosti kod dece od tri do šest godina**

Poštovani vaspitači,

Pred vama se nalazi instrument **čija je svrha da vam olakša prepoznavanje** potencijalno darovitog deteta. Kao jedno od osnovnih polazišta¹ u kreiranju instrumenta koristili smo važeće Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja „Godine uzleta”. Instrument je produkt saradnje profesora i vaspitača, učesnika projekta GIFTED (kako ćemo i zvati ovaj instrument).

Predloženi **kvalitativni način posmatranja** i praćenja dece obuhvata više izvora procene detetovih karakteristika. Preporučujemo da procenu daju **minimum dva vaspitača** koji dete poznaju najmanje tri meseca, **bar jedan roditelj** i po mogućnosti **bar jedno dete iz grupe** kojoj procenjivano dete pripada.

Instrument GIFTED nudi **okvirna pitanja** za svakog od procenjivača, a organizovana su prema oblastima IGRA, UČENJE, ODNOSI, dok je dimenzija DOBROBIT protkana kroz sve tri prethodne. Pitanja su **vodič i osnova** za prikupljanje relevantnih informacija o detetu (ali se sugeriše vaspitaču da prikupi odgovore na što više njih).

Vaspitačima se **preporučuje korišćenje priča za učenje** koje pomažu da se procene dispozicije za učenje. (Priče za učenje su zabeleške o procesu učenja koje prave zajedno dete i vaspitač. One daju holističku sliku o učenju deteta tokom određenog perioda i pomažu u podršci učenju. Priče za učenje mogu odraslima pružiti uvid u učenje dece i pomoći im da osmisle načine podrške. Kroz priče za učenje vaspitač prati razvoj dispozicija – radoznalost, saradnja, istrajnost i odgovornost).² Priče za učenje **nisu nužan sastavni deo** ovog instrumenta.

Nakon svih prikupljenih opservacija i zabeleški, **vaspitač popunjava završnu tabelu**, koja objedinjuje podatke koji će odrediti procenu.

---

¹ Instrument kao teorijski i metodološki okvir koristi a) Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja „Godine uzleta”, u Republici Srbiji, čiji su teorijsko-vrednosni postulati temeljeni na sociokulturnoj teoriji, sociologiji detinjstva i poststrukturalizmu; b) savremene teorijske koncepcije i modele darovitosti (Renzulijeva koncepcija *tri prstena*, Minhenski procesni model); c) rezultate istraživanja implicitnih teorija vaspitača o potencijanoj darovitosti predškolske dece; d) i istraživanja o potrebama vaspitača u radu sa darovitim decom predškolskog uzrasta, projekat GIFTED.

² Više o pričama za učenje pogledati u: Krnjača, Ž. i Pavlović Breneselović, D. (2022). *Priručnik za dokumentovanje: pedagoška dokumentacija i dokumentovanje u Osnovama programa PVO „Godine uzleta”*. Beograd: MПHTP; Krnjača, Ž., Pavlović-Breneselović, D. (2017). *Kaleidoskop: Projektni pristup učenju*. Beograd. (str. 39–51).

Inicijali posmatranog deteta: _____ Uzrast: _____

INSTRUMENT *GIFTED* – OBLAST UČENJE

OBLAST UČENJE	PITANJA ZA VASPITAČE <i>(najmanje dva vaspitača)</i>	PRIKUPLJENE INFORMACIJE OD: Vaspitač: Vaspitač:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Da li i za koje oblasti dete ispoljava posebnu zainteresovanost? 2. Koje su jake strane deteta u datoj oblasti (specifični indikatori)? 3. Na koje načine dete najlakše uči? Navedite pet ključnih reči ili sintagmi kojima biste opisali učenje deteta. 4. Izdvojite najviše tri od ponuđenih specifičnosti/posebnosti koje prepoznajete kao najupečatljivije kod deteta i ukratko opišite zašto ste se za njih odlučili: a) nezavisnost i samopouzdanje; b) nonkonformizam; c) radoznalost ; d) nestrpljivost; e) borbenost; f) preferencije prema imaginativnom ponašanju (sklonost ka intuitivnom spram čulnog); g) oluja ideja; h) sklonost ka drugačijem pristupu u rešavanju problema, dolaženju do rešenja. 5. Da li prepoznajete kod deteta neku od manifestacija divergentne produkcije? Koju? (ukratko opišite svoje utiske): a) originalnost (neobični, udaljeni, duhoviti odgovori, ideje, rešenja); b) fleksibilnost (gipkost, savitljivost u rešavanju problema, organizaciji; odgovori različitih klasa, viševrsni odgovori, kombinovanje više aspekata i različitih strategija u rešavanju problema); c) fluentnost – posebno kod verbalnog ispoljavanja (produktivnost u većem broju ideja, reči, odgovora, posledica); d) elaboracija (dopunjavanje ideja detaljima, sposobnost detaljnije razrade plana).	

	<p>6. Kako dete pokazuje svoje motoričke sposobnosti i veštine?</p> <p>7. Na koji način dete izražava svoju radoznalost, otvorenost i odgovornost?</p> <p>8. Koliko je dete uspešno u učenju (da li lako usvaja nova znanja, dobro pamti, prepričava, zaključuje...)?</p>	
OBLAST UČENJE	PITANJA ZA RODITELJA/E	PRIKUPLJENE INFORMACIJE (prostor možete proširiti) Podaci su prikupljeni od: Datum:
	<p>1. Da li vaše dete ima neka posebna interesovanja i/ ili pokazuje neke posebne veštine i umeća. Koja?</p> <p>2. Šta Vaše dete radi posebno lako, brzo, bez nekog vidnog truda, za kratko vreme?</p> <p>3. Sa kim Vaše dete deli specifična interesovanja?</p> <p>4. Navedite pet ključnih reči kojima biste opisali učenje svoga deteta?</p> <p>5. Koje su aktivnosti deteta van vrtića?</p> <p>6. U kojim situacijama dete ispoljava svoja interesovanja, bira i preuzima inicijativu?</p> <p>7. Na koje načine su članovi porodice uključeni u podršku i učenje Vašeg deteta?</p>	
OBLAST UČENJE	PITANJA ZA DETETOVE VRŠNJAKE	PRIKUPLJENE INFORMACIJE (prostor možete proširiti) Podaci su prikupljeni od: Datum:
	<p>1. Od kog drugara/drukarice možeš da naučiš nešto novo?</p> <p>2. Kako te on/ona uči o nečemu novom?</p>	

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Kako bi ti opisao /njega/nju, nekome ko /ga/ju ne poznaje? 4. Kog druga ili drugaricu najviše voliš da slušaš dok prepričava svoje događaje ili smišlja šta biste novo mogli da radite? 5. Zbog kog druga/drukarice iz vrtića se najčešće osećaš srećno i zašto? 6. Da li postoji nešto što bi ti mogao/la da naučiš svoje vršnjake? Šta bi to bilo?	
--	---	--

INSTRUMENT *GIFTED*: OBLAST ODNOSI

OBLAST ODNOSI	PITANJA <u>ZA VASPITAČE</u> (najmanje dva vaspitača)	PRIKUPLJENE INFORMACIJE Vaspitač: Vaspitač:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Na koji način dete najčešće izražava svoje potrebe i osećanja ? 2. Da li je taj način po nečemu specifičan u odnosu na drugu decu i odrasle osobe? 3. Kako misli o sebi? 4. Kako je uvažan od strane vršnjaka? 5. Kako se ponaša u konfliktnim situacijama (kada se radi o njemu samom ili kada se dešava konfliktna situacija drugima)? 6. Kako biste opisali njegovo/njeno uključivanje i učestvovanje u aktivnostima, donošenju odluka, pravljenju izbora? 7. Kako svojim ponašanjem pokazuje da razume smislenost aktivnosti u kojima učestvuje?	

OBLAST ODNOSI	PITANJA <u>ZA RODITELJA/E</u>	PRIKUPLJENE INFORMACIJE (prostor možete proširiti) Podaci su prikupljeni od: Datum:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Na koji način najčešće izražava svoje potrebe i osećanja ? Da li je taj način po nečemu specifičan u odnosu na drugu decu i odrasle osobe? 2. Kako misli o sebi? (U kojim situacijama primećujete da ima visoko samopouzdanje – ili obrnuto.) 3. Kako ga prihvataju druga deca? U situaciji kada je u odnosu sa drugom decom primećujete da je Vaše dete ... kakvo? 4. Kako se ponaša u konfliktnim situacijama (kada se radi o njemu samom ili kada se dešava konfliktna situacija drugima)? 5. Kako reaguje na frustraciju, da li primećujete znake empatije, kako reaguje na konflikte među drugima pored sebe? 6. Kako biste opisali njegovo/njeno uključivanje i učestvovanje u aktivnostima, donošenju odluka, pravljenju izbora? 7. Da li primećujete nešto što je specifično, drugačije u odnosu na drugu decu iz porodice? 8. Koliko Vam se čini da pokazuje razumevanje i interesovanje za svakodnevne aktivnosti u porodičnom ili širem okruženju? 	

	<p>9. Kako dete upravlja svojim emocijama i razume emocije drugih? (Opisati jednu ili više situacija.)</p> <p>10. Ume li Vaše dete da odlaže svoje želje i prihvata želje i očekivanja drugih? (Navedite neku situaciju.)</p>	
OBLAST ODNOSI	<u>PITANJA ZA DETETOVE VRŠNJAKE</u>	PRIKUPLJENE INFORMACIJE (prostor možete proširiti) Podaci su prikupljeni od: Datum:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ko najčešće zna da napravi najbolji plan za nešto što treba zajedno da radite? 2. Ko daje najbolje ideje sa kojima se najčešće slažeš? 3. Ko od tvojih drugara najviše razume kako se ti osećaš i šta ti je potrebno? 4. Ko je najviše spreman i ume da pomogne ako se neko posvađa? 5. Ko od drugara/drugarica te najčešće uteši ako se zbog nečega rastužiš? Kako te uteši? 6. S kim bi se najčešće složio/la kada treba nešto da se odluči? 7. Ako bismo otišli na neki izlet (u šumu, na planinu...), ko bi mogao da napravi najbolji plan kako da provedete dan? 	

INSTRUMENT *GIFTED* – OBLAST IGRA

OBLAST IGRA	PITANJA ZA VASPITAČE (najmanje dva vaspitača)	PRIKUPLJENE INFORMACIJE (prostor možete proširiti) Vaspitač: Vaspitač:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kako se dete dogovara i usklađuje sa drugima tokom igre? 2. Na koji način dete odlučuje i pravi izbore u igri? 3. Kako se tokom igre primećuje ispitivanje i prevazilaženje stereotipa u igri? 4. Kako dete isprobava različite uloge, preispituje i prihvata pravila igre? 5. Kako dete prerađuje događaje i koristi predmete u igri? 6. Kako dete razvija nove strategije igre kroz koje na sebi svojstven način rešava problem? 7. Kako simboliše sopstveno iskustvo u igri na različite načine (prerušavanje, pretvaranje, crtanje, izrađuje modele, koristi kreativan pokret i govor)? 8. Kako simbolima povezuje realne radnje, predmete i postupke? 9. Kako tokom igre otkriva sopstvene potencijale? 10. Koliko je istrajno u procesu rešavanja različitih problem situacija?	

OBLAST IGRA	PITANJA <u>ZA RODITELJA/E</u>	PRIKUPLJENE INFORMACIJE (prostor možete proširiti) Podaci su prikupljeni od: Datum:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kako dete organizuje svoju igru kada je samo ili sa drugom decom? 2. Kako dete isprobava različite uloge i prihvata pravila igre? 3. Kako dete rešava problem u igri? 4. Kako dete koristi predmete u igri? 5. Koliko je dete istrajno u procesu rešavanja različitih problem situacija? 6. Šta primećujete, kako se dete razvilo kroz igru? 	
OBLAST IGRA	PITANJA <u>ZA DETETOVE VRŠNJAKE</u>	PRIKUPLJENE INFORMACIJE (prostor možete proširiti) Podaci su prikupljeni od: Datum:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ko od tvojih drugara i drugarica najlakše i najbrže rešava različite zadatke? 2. Ko daje najviše novih ideja? 3. Ko postavlja najviše pitanja? 4. Ko od drugara ima najzanimljivije ideje za igru? 5. Sa kim se najčešće igraš? Zašto baš sa njim/njima? 6. Kojih igara se igrate najčešće? Zašto baš ta igra/igre? 	

ZAVRŠNA TABELA

Vrtić: _____

Vaspitač/i: _____

Mesto: _____

Datum: _____

Dete: _____; **uzrast:** _____

U tabeli se objedinjuju dobijeni podaci. Svrha je u sažimanju važnih podataka iz različitih izvora (iz instrumenta), koji predstavljaju mišljenje vaspitača o potencijalima deteta, koji služe daljem planiranju podrške i praćenju napredovanja. Korisiti se kao radni materijal za evaluacione sastanke vaspitača i roditelja.

Jake strane/karakteristike/sposobnosti:	
Potreba za podrškom(oblasti):	
Sredstva, materijali, metode:	
Potrebna saradnja sa:	
Način praćenja:	
Dodatne zabeleške:	